

Kulturhistoriska gårdar och hus på Jamtli

På Jamtli har vi flera kulturhistoriska gårdar och hus från olika årtal. Dessa är från olika ställen i Jämtland och Härjedalen. De flesta kulturhistoriska gårdar och hus befolkas på Historieland av aktörer och feriepraktikanter.

- 1785: Lillhärdaalsgården
- 1824: Gästgiveriet/ Tingshuset
- 1895: Torget, JP Gulle, Banken, Oscar Olssons ateljé, Brygghuset, Hackåsgården, Näsgården och Fäboden.
- 1942: Per Albin-torpet och Skogskojan
- 1956: Macken
- 1975: Gröna vågen-torpet, Fem myror-parken och Villan.

Se kartan i början för att se var dessa gårdar och hus är placerade på området. När Du jobbar på Jamtli får Du inte gå till andra miljöer och hälsa på när ni är historiskt klädda. För Villan och Gröna Vågen-torpet är det däremot tillåtet, eftersom ni befinner er i samma årtal.

Se dock till att meddela era handledare om ni växlar miljö så att det inte krockar med någon inplanerad aktivitet under dagen.

Mobiltelefoner tillåts ej att användas under rollspelet, dessa låses in antingen i era skåp där ni byter om, eller på en förbestämd plats i det kulturhistoriska huset eller gården.

Rollspel

Rollspelet är en central del i Jamtlis pedagogiska metod och sätt att förmedla historia. Vi låtsas alltså vara personer från olika årtal som bor och arbetar i de olika kulturhistoriska gårdarna och husen. Det ger besökarna en chans att kliva in i historien. Det är viktigt att du läser igenom detta material för att du ska kunna känna dig trygg med att låtsas vara en person som levde 1975, för att besökarna i sin tur ska upptäcka tiden och miljön.

Historia förmedlas i allt det som vi gör – genom kläderna vi bär, maten vi lagar, sysslorna vi utför och sakerna vi pratar om. Det är därför viktigt att komma ihåg att du lär besökarna historia genom:

- Det Du gör och hur Du gör det
- Vad Du pratar om och hur Du säger det
- Vilka kläder Du bär och hur Du betar dig

Varje dag du kommer till jobbet kommer du att ha minst en handledare på plats som också rollspelar. Handledaren är den som ger dig dina arbetsuppgifter och hjälper dig under dagen. Tillsammans skapar ni bilden av hur livet såg ut i Östersund år 1975!

Du kan alltid fråga dina handledare om du har frågor, de är här för att hjälpa dig.

Historievandringar

Varje dag på Historieland kommer det att finnas möjlighet för besökarna att gå på en historisk vandring. Dessa historiska vandringar kommer att komma förbi Moderna samhället.

Vandringarna leds av en "vandrare", som tar med besökarna till olika årtal och miljöer. När en vandring kommer till en kulturhistorisk gård eller hus, gör man ett kort rollspel eller aktivitet tillsammans med besökarna. Dina handledare är ansvarig för dessa och kommer närmare att berätta hur det går till. Ofta får du själv hjälpa till under dessa. Vandringarna kan vara både på svenska och engelska och utgår från Torget. Mer information om vandringar kommer dina handledare att berätta om.

Barn för en dag

Under sommaren finns det möjlighet för barn att anmäla sig för att vara med i ett kulturhistoriskt hus eller gård för en dag. De får låna kläder och de får ett nytt namn för att kunna vara med i rollspelet på gården. Det är två barn per hus under en dag. Barnen är i första hand dina handledares ansvar, men du kommer att hjälpa till. Det gäller att få barnen intresserade av att vara med i de dagliga sysslorna, så att de får chansen att prova på hur det var att vara barn 1975. De ska lockas med i gårdens aktiviteter och få en rolig och lärorik dag. Aktiviteter att göra tillsammans med barnen varierar, men kan vara att baka, spela sällskapsspel eller att spela pingis!

Obs! Det är inte alla kulturhistoriska hus och gårdar som tar hand om Barn för en dag. Det kan variera från olika somrar. Dina handledare kommer att berätta mer om vad som gäller just för denna sommar.

Moderna samhället

Villan

Varje dag som Du jobbar här på Jamtli kommer Du att klä upp dig i tidstypiska kläder från 1970-talet och rollspela en helt annan person än dig själv! Vissa av rollfigurerna på Jamtli Historieland var riktiga människor som har levt i Jämtland, detta gäller dock inte karaktärerna i det Moderna samhället. Däremot är karaktärerna inspirerade av människor som levde i Östersund 1975, och deras yrken, familjeliv och historia har under framställningen av det Moderna samhället ansetts vara representativt för hur många levde under just 1970-talet. Under de sommarmånader som du kommer jobba så har barnen sommarlov och föräldrarna fyra veckors semester.

Just Du kommer att få rollspela en av familjen Söderbergs tre barn, antingen Micke eller Lotta! Nedanför kan du läsa en rollbeskrivning av samtliga medlemmar i familjen Söderberg.

Far: Sven-Olof Söderberg.

Född 10 februari 1937. Sven-Olof är 38 år 1975.

Systemn Margareta är född 1940. Margareta är gift med Roland född 1938, de har två barn; Annika född 1963 och Sven född 1966.

Uppvuxen på landsbygden i Oviken. Familjen försörjde sig på jordbruk.

Påbörjar 1956 sin militärkarriär på Livkompaniet, I5 i Östersund.

Träffar sin framtida fru Birgitta på en dans på I5 1958. Förlovar sig vid nyår och gifter sig vid pingst i Stora kyrkan.

Familjen Söderberg flyttar in i sin nybyggda villa på Körsbärsvägen 75 i januari 1973.

Klättrar i den militära karriärstegen, hans militära rang år 1975 är Major på Livkompaniet, men efter sommaren ska han börja jobba på Milostaben.

Sven-Olof Söderberg, även känd som SOS av hans arbetskollegor är en ganska traditionell man 1975, han värdesätter sitt arbete mycket högt, och tar stor stolthet i sitt, möjligtvis lite för mycket. För att uppnå rangen av Major så krävs väldigt mycket utbildning inom militära högskolor, vilket resulterat i att Sven-Olof inte har varit lika närvarande i hemmet som både han själv och Birgitta hade önskat. I flera år har han inte varit bosatt i Östersund, utan har studerat och arbetat på andra orter.

Sedan familjens yngste medlem, Mattias föddes 1970 har Sven-Olof tänkt en hel del på sin roll som familjefader, och har valt ett arbete som får honom att vara närmare barnen och Birgitta. Inte nog med det, Sven-Olof har även börjat ta mer ansvar i hemmet, något fler och fler moderna män börjar göra runt den här tiden. Bland annat delar Sven-Olof och Birgitta på städning och middagsansvar, något som Birgitta önskat då hon nyligen vidareutbildat sig till barnmorska, vilket resulterar i att hon kommer att behöva jobba mer än tidigare.

Mor: Birgitta Söderberg.

Född 15 januari 1938. Birgitta är 37 år 1975.

Uppvuxen i Östersund, Rådhusgatan 61 B. Har en äldre bror som heter Birger f.1934 och en yngre syster som heter Yvonne f.1944.

Birgitta läser vid Flickskolan vid Rådhuset i fyra år och tar realen 1955.

1956 börjar Birgitta på sjuksköterskeskolan i Östersund. Hon tar sjuksköterskeexamen julen 1958.

Träffar Sven-Olof sommaren 1957 på en dans på I5 och förlovar sig nyåret 1958/1959.

Januari 1959 börjar Birgitta arbeta på Östersunds lasarett på operationsavdelningen.

Flyttar ihop med Sven-Olof våren 1959 på Krondikesvägen 34.

Gifter sig vid pingst 1959 i Stora kyrkan.

Mikael föds 9 april 1959. Föräldraledig fyra månader.

Ann-Charlotte föds 21 maj 1960. Nu väljer Birgitta att vara hemma med barnen.

Birgitta återgår i arbete på lasarettet 1967 men börjar drömma om att vidareutbilda sig för att fördjupa sin kunskap som operationssköterska.

Mattias föds 3 maj 1970.

Familjen flyttar till en fyrarumslägenhet i Valhall 1970.

Flyttar in i sin nybyggda villa på Körsbärsvägen 75 i januari 1973.

Har tidigare i år börjat jobba som barnmorska på Östersunds sjukhus vilket innebär att hon kommer att jobba mer än tidigare, och kommer inte ha lika mycket tid till att sköta hemmasysslor.

En barnmorskas månadslön ligger runt 4000 kronor.

Son: Mikael (Micke) Söderberg.

Född 9 april 1959. Micke är 16 år 1975.

Micke har precis gått ut nionde klass på Parkskolan. Han ska börja gymnasiet till hösten, men har just nu sommarlov. I informationskapitlet kring Östersund finns närmare fakta kring vilka gymnasielinjer som fanns tillgängliga på den här tiden. *Välj gymnasielinje efter dina egna intressen!*

Micke är väldigt musikintresserad, framför allt i hårdrock. Hans rum är fullt med affischer av bandet Sweet och han har en liten skivsamling i en drickaback som han över åren köpt med sin veckopeng. På Mickes rum ligger det även en hel del serietidningar som han gillar att läsa samtidigt som han spelar sin musik på lite för hög volym. För en mer utförlig genomgång kring tidsaktuell musik, se PDF-filen "Villan forts. (Ungdom)" på Jamtlis hemsida, under inläsningsmaterialet.

Förra året när Micke fyllde 15 år så fick han en moped av föräldrarna. Mopeden är en norsk DBS Panter och Micke värdesätter mopeden oerhört mycket. Just nu är den dock fastkedjad och Micke har moppeförbud efter att han har buskört om kvällarna så att grannarna klagat. Dessutom har han till sin mors förskräckelse kört helt och hållet utan hjälm.

Det här med sommarjobb är något som det diskuteras mycket med Micke. Hans föräldrar anser att han är tillräckligt gammal att han borde ha ett sommarjobb, Micke håller nödvändigtvis inte alltid med sina föräldrar, men kanske just Din Micke aktivt söker sommarjobb? Kolla med gästerna om **de** har några rekommendationer!

Dotter: Ann-Charlotte (Lotta) Söderberg.

Född 21 maj 1960. Lotta är 15 år 1975.

Lotta ska börja i nionde klass till hösten, men just nu har hon sommarlov.

Lotta är hästintresserad och brukar spendera en hel del av hennes fritid på Tanne ridskola. Det har alldeles nyss öppnat en ny ridskola i Odensala, kanske vore det bra att byta till den? Hon drömmer dock om att få sin egen häst, Micke har ju fått en moppe, då borde ju Lotta få en häst? Föräldrarna håller inte riktigt med.

Väggarna i Lottas rum kläds av affischer, bland annat ABBA, Ted Gärdestad och David Cassidy. Andra artister som Lotta brukar gilla är Lasse Berghagen, Björn Skifs och möjligtvis dansband som Vikingarna.

I bokhyllorna finns populära ungdomstidningar som Starlet och Min Häst som Du gärna får läsa. Det hänger även många teckningar på väggarna som tidigare Lottor skapat. Du får gärna bidra till denna kollektion om du vill. Barn för en dag brukar gilla detta.

Vad tror du mer att Lotta kan vara intresserad av? Kanske mode, konst eller dans? Det kan även vara så att just Din Lotta börjat intressera sig för Mickes hårdrocksskivor. Basera dina intressen utifrån Dig själv!

Yngste sonen: Mattias.

Mattias föds 1970. Han är 5 år 1975.

Du har även en lillebror, Mattias, men med tanke på hans ålder så är det knepigt att ha en permanent skådespelare som gestaltar honom varje dag. Han kommer därför inte att vara närvarande i skådespelet, men vi brukar säga att han är på utflykt med mormor och morfar just idag. Mattias rum är dock populärt att leka i för de yngre besökarna.

Gröna Vågen

Moderna samhället består inte enbart av familjen Söderberg i Villan, även Gröna Vågen-torpet i Myrviken tillhör denna kulturhistoriska miljö. Tanken bakom att dessa två miljöer har valts är att de visar på de tydliga kontraster som fanns i det svenska samhället under 1970-talet.

Villan symboliserar en urban gemene man, familjeliv och konsumerism, medan Gröna Vågen representerar en alternativ livsstil, ruralism med önskan att bo jordnära på landet, och politisk medvetenhet. Karaktärerna i Gröna Vågen kommer att gestaltas av aktörer och feriepraktikanter under sommaren, precis som i Villan. Vissa gemensamma aktiviteter kan planeras mellan Villan och Gröna Vågen-torpet, och när Barn för en dag kommer till Moderna samhället så är dessa både i Villan och i Myrviken.

Lars-Erik (Lasse) Persson

Lasse är född 1950 och är 25 år i 1975. Han är en yngre kusin till Sven-Olof och växte upp i Stora Blåsjön, men flyttade med sina föräldrar till Eskilstuna när han var 10 år. Där jobbade han i fabrik efter att han gick ut nionde klass, men efter ”vidgade vyer” valde han att lifta runt i Europa. Lasse älskade att träffa nya och spännande människor på sina resor och när han kom tillbaka till Sverige valde han att läsa in gymnasiekompetens på Gripsholm folkhögskola. Där knöt han nya kontakter som ledde till att flyttade in i ett kollektiv i Hälsingland för 3 år sedan. Där träffade han sin framtida partner Lena.

Lena Tegnér

Lena är född 1952 och är 23 år 1975. Hon är född och uppvuxen i Stockholms innerstad, hennes föräldrar är akademiker och hon hade en borgerlig uppväxt. Lena, ville dock ut och resa och se världen, hon bestämde sig för att åka till Israel på Kibbutz. Där väcktes hennes intresse för alternativa livsformer, vilket ledde till att hon efter hemkomsten flyttade in på samma kollektiv som Lasse. Lena och Lasse valde att lämna kollektivet hösten 1974 och flyttade in i torpet i Myrviken.

Lenas yngre syskon, Ulf/Monica Tegnér

Lenas yngre syskon är tillfällig gäst i familjen över sommaren. Om det blir Ulf eller Monica beror på vilken feriepraktikant som gestaltar rollen just den perioden, men de är i grund och botten samma karaktär. Hen är en storstadstonåring som gått ut nian med rätt usla betyg, och behöver enligt Lenas föräldrar komma ifrån sina kompisar som agerar som dåligt inflytande. Hos Lena och Lasse kan hen plugga i kapp det plugg som missats samt lära sig lite praktiskt vett genom att hjälpa till på torpet. Ulf/Monica är inte lika positivt inställd till detta som sina föräldrar, utan tycker att Lasse och Lena är rätt mossiga. De lyssnar på usel musik och är allmänt flummiga.
Kanske har hen mer gemensamt med Micke eller Lotta?

Tre olika grader av fakta:

OBS! Hårda fakta

Viss information om din karaktär går inte att bestrida. Micke är född 1959 och är därmed 16 år i 1975, han kan inte vara 22 år eller 11 år då det dels inte passar in i den tidslinje som hela familjen följer, men skulle inte heller stämma överens åldersmässigt med den feriepraktikant som gestaltar karaktären. Din karaktärs ålder är ett exempel på *hårda fakta*, det går inte att ändra på. Hårda fakta kan också vara just fakta i den traditionella benämningen. Händelser som har inträffat, kända personer, lagar etcetera Internet eller mobiler fanns inte 1975. Desto mer hårda fakta man lär sig desto enklare är det att bygga sin karaktär och känna sig trygg i den.

Mellanhårda fakta

På väggarna i Lottas rum hänger affischer av ABBA, Ted Gärdestad och andra populärkulturella figurer, hon bör därför vara någorlunda intresserad av dessa, annars hade ju inte affischerna hängt på väggarna! Men exakt *hur pass* intresserad just *Din* Lotta är av dessa är upp till Dig. Om du själv känner att det är något ämne som intresserar Dig och som Du har koll på, eller som Du vill ta reda på mer om för att stärka rollspelet så är det absolut något som vi på Jamtli Historieland uppmanar att Du gör!

Gäster som själva växte upp i ett liknande rum som Lotta/Micke älskar att snacka om dessa artister, det kan därför vara bra att ha lite särskild koll på just det som är synligt för gästerna, då Du förmodligen kommer att få en del frågor kring det. Om Du personligen inte gillar samma typ av exempelvis musik som din rollkaraktär, försök då att hitta en anledning till att du inte gör det. Det blir ju lite tokigt om Din Micke hatar Sweet, när majoriteten av väggarna på hans rum är täckta i Sweet-affischer. Din karaktär bör då gilla Sweet, men Du kanske lägger extra krut på en annan tidsenlig artist som Micke också kunde lyssnat på.

Kanske är affischerna från förra året och du har hittat en ny favoritartist? Kanske sparar du ihop pengar för att köpa deras senaste skiva? Vilken kan den här artisten vara?

Det måste vara en artist som passar in i tiden och som passar din rollkaraktär. Dessa exempel med affischer och artister är just bara *exempel*, om du hittar en snygg twist på din karaktär som passar dig bättre, rådfråga med din handledare så kommer ni fram till en bra lösning på det hela!

Dessa exempel där det finns en färdigskriven idé kring hur karaktären förhåller sig till saker och ting, men att det finns flexibilitet att förändra beroende på aktörens intressen och expertis kan beskrivas som *mellanhårda fakta*. Samtidigt finns det gränser för vad som kan anses rimligt och historiskt korrekt. Mopeden i garaget är Mickes, inte Lottas. Micke är inte den som går på ridskola i Tanne. Sven-Olof och Birgitta kan helt plötsligt byta yrken med varandra.

Mjuka fakta

Slutligen har vi det som kallas för *mjuka fakta*. Detta är helt upp till dig att bestämma. *Föredrar Lotta chokladglass eller vaniljglass? Är Micke kär i någon? Vem är Monicas bästa kompis i Stockholm? Vad är era karaktärers drömyrken?*

Att vara historiskt korrekt

På Jamtli Historieland lever karaktärerna sina liv som vanligt. Om det är den 21a juli i 2026, så är det även den 21a juli i 1975. Detta innebär att Du måste anpassa dig efter den information som finns tillgänglig för din karaktär. Ett exempel på detta är att filmen *Hajen* av Steven Spielberg var en jättesuccé på bio 1975, toppen, eller hur? Problemet här är att *Hajen* hade svensk biopremiär först den 20e december, så det finns ingen möjlighet att någon av karaktärerna i Villan har sett den! Just detta med att vara historiskt korrekt är mycket viktigt på Jamtli Historieland. Vi vill skildra 1975 så korrekt som vi bara kan. Smådetaljer som detta är viktiga, och om det skulle vara någon filmkunnig som påpekar detta inför en hel grupp så kan den illusion som vi skapar för gästerna brytas. Detsamma gäller användning av modernt språk, det blir lite fel om Micke helt plötsligt börjar referera till den senaste TikTok-trenden vid matbordet. Däremot är språkskillnaderna mellan nutid och dåtid inte lika stora som i andra miljöer på Jamtli, se dock upp med att blanda in moderna engelska ord när du talar svenska.

Jamtli Historieland får även en hel del internationella gäster som huvudsakligen kommunicerar på engelska. Det kan kännas lite märkligt att helt plötsligt byta till engelska i ditt eget hem, men det

är viktigt att dessa internationella gäster får ett museibesök som är minst lika bra som det som de svenska gästerna upplever.

Rollspel och konflikter

Många rollspel bygger på någon slags konflikt. Det behöver inte innebära en skrikmatch med dina föräldrar över middagsbordet, men rollspelet riskerar att falla lite platt om alla i familjen Söderberg håller med varandra vid varje tillfälle. Om Birgitta tycker en sak, då kanske Lotta tycker en annan, men de behöver inte aktivt bråka kring saken. Här kan det vara bra att bjuda in gästerna till att inflika, möjligtvis kan deras åsikt agera som en slags kompromiss, eller något som erbjuder vidare kunskap.

Att befinna sig i en arbetsmiljö som bygger på konflikter kan dock upplevas som mentalt krävande ibland. Därför uppmanas både Du och Dina handledare till att föra en diskussion kring hur dagens rollspel bör vara utformat. Om Du har en dålig dag och inte orkar tjafsas kring exempelvis moppeförbud eller att det är stökigt på ditt rum, uttryck det till Din handledare så löser ni ett rollspel som är lite mildare. Ni kommer hitta de interaktioner som fungerar för just er.

Lasse och Lena i Gröna Vågen är två karaktärer som visar på kontrasterna som fanns under 1970-talet i jämförelse med karaktärerna i Villan. Dessa två miljöer skiljer sig alltså ganska rejält, men detta innebär inte alls att Gröna Vågen och Villans karaktärer avskyr varandra. De är ju faktiskt släkt. Trots att **de** har olika uppfattningar om saker och ting så kommer de ganska bra överens, men ibland kan **de** ha vissa meningsskiljaktigheter. Om skådespelet enbart bygger på öppen, aggressiv konflikt så kommer detta bli tröttsamt för gästerna, och i längden även tröttsamt för aktörer och feriepraktikanter. Bjud i stället in gästerna i själva rollspelet där ni för en dialog tillsammans.

Dina arbetsuppgifter

Varje aktör och feriepraktikants huvudsakliga arbetsuppgift på Jamtli Historieland är att levandegöra de kulturhistoriska husen och gårdarna. Detta kan göras på många olika sätt. Just 1970-talet skiljer sig lite från äldre miljöer på Jamtli Historieland, detta då ungdomar i exempelvis år 1785 ansågs till viss del redan vara vuxna, och det fanns bestämda arbetsuppgifter som dessa ungdomar skulle utföra. Det var helt enkelt ingen fråga *om* dessa sysslor skulle göras, det var en självklarhet. Om vi förflyttar oss till 1970-talet så ser situationen lite annorlunda ut. Micke och Lotta har ju sommarlov, inget sommarjobb att behöva anpassa sig till. Detta betyder däremot inte att varje arbetsdag kan spenderas undangömd i källaren utan att säga ”hej” till Historielands gäster, ni är ju här för att levandegöra miljön för dessa gäster! Vissa av arbetsgifterna kanske du tycker låter konstiga, är det verkligen ett sommarjobb att sitta och fika och spela brädspel? Ja, det är det! Desto mer gästerna känner att de faktiskt rest tillbaka i tiden till 1975 där det lever riktiga människor som gör typiska 1970-talssaker, desto bättre upplevelse får dem! Gäster älskar när du berättar om vad familjen Söderberg har för sig!

Exempel på arbetsuppgifter:

Praktiska sysslor:

- Klippa gräset
- Diska
- Städa
- Vattna blommor
- Hjälpa till i trädgården och rabatterna
- Baka och hjälpa till med matlagningen
- Fika
- Hjälpa till med mat och inköpsplanering
- Hjälpa till med öppnings/stängningsrutiner

Sociala och kreativa aktiviteter:

- Spela sällskapsspel/lägga pussel
- Läsa böcker eller serietidningar
- Lyssna på musik
- Spela pingis
- Teckna
- Utomhusaktiviteter

Rollspel och gästbemötande:

- Vara med i vandringscener
- Hjälpa till med Barn för en dag
- **Sist men inte minst, prata och interagera med gäster och aktörer!**

Vad du *INTE* ansvarar för

Som feriepraktikant bidrar du till att levandegöra din kulturhistoriska miljö, men du ansvarar naturligtvis inte för allt som sker under en hel dag, det är din handledares ansvar.

Handledaren är den som har nyckel till din kulturhistoriska miljö och den som ansvarar för att låsa upp på morgonen samt låsa efter att arbetsdagen är avklarad.

Du ansvarar inte heller för vandringscener och veckoplanering, även fast du är varmt välkommen att hjälpa till och bidra din handledare med detta.

Introduktion till 1970-talet

Året är 1975. Sverige är ett land i förändring, men kanske inte riktigt på det sätt du är van vid idag. 1970-talet är nämligen en period där framtidstro och modernitet möter ett traditionellt samhälle med konservativa värderingar. Det är under mitten av 1950-talet som ungdomskulturen börjar växa fram på riktigt, innan dess så var man antingen ett barn, eller en vuxen. Detta vidareutvecklas under 1960-talet och under 1970-talet är idén om ungdom och ungdomskultur väletablerad.

Idén att man skulle kunna befinna sig någonstans mellan dessa två stadier är en tämligen ny företeelse historiskt sett. Du kommer dock gestalta just en sådan här ungdomsfigur, med särskilda tidstypiska ungdomsintressen. Inom den framväxande ungdomskulturen som ville distansera sig från vad de uppfattade som den tråkiga och ”mainstream” vuxenkulturen så uppstod det även undergrupper, så kallade subkulturer där musiken ofta stod i centrum. En subkulturs musikpreferenser fungerade som en identitetsmarkör som skapade tydliga grupperingar ungdomar emellan. Gemensamt för de allra flesta ungdomar var dock jeans som det allra mest populära klädesplagget.

Om du skulle lyssna på musik under 1970-talet så var LP-skivor det vanligaste sättet att göra detta. LP-skivor benämns även ibland som vinylskivor. Då behövde du även en musikanläggning med både skivspelare och högtalarsystem för att kunna lyssna. Kassetband var en ganska ny uppfinning som blev allt vanligare under 1970-talet och som underlättade för den som ville lyssna på musik utan att behöva använda sig av en stor musikanläggning. Kassetbanden kunde nämligen spelas både på moderna ljudanläggningar, men det fanns även portabla kassettradioapparater som man kunde ta med sig vart man än ville.

Här kommer några exempel på aktuella subkulturer under 1970-talet i Sverige.

Hårdrockare:

- Hårdrocken föds i slutet av 1960-talet, och på bara några få år har den utvecklats och populariserats rejält, inte minst i Sverige. Trots att hårdrocken var mycket populär i Sverige under 1970-talet så lyssnade de flesta ungdomar på antingen brittiska eller amerikanska hårdrocksband såsom Deep Purple, Led Zeppelin, Kiss och Black Sabbath. Micke tillhör dessa hårdrockare. Att byta skivor mellan kompisar var en vanlig företeelse, och Micke har spenderat mycket av sina veckopengar på att köpa de senaste skivorna. Vilka skivor tror du att han planerar köpa närmast?

Proggare:

- Progg är mer en livsstil och politisk rörelse än en ren musikgenre, trots att musiken spelade en central roll i hela rörelsen. Den svenska progressiva musiken (ej att förväxla med progressiv rock) var en del av den svenska vänsterrörelsen under 1970-talet. Proggen kretsade ofta kring frågor som klasskamp, internationell solidaritet (särskilt vad gäller Vietnam) och kritik mot en uppfattad kommersialism inom musikbranschen. Feministiska idéer fick allt större plats, vilket gjorde att kvinnor hade en mer aktiv roll inom proggen än många andra subkulturer.

Populära band inom proggen inkluderar: Nationalteatern, Hoola Bandoola Band, Contact, Blå Tåget samt bandet Träd Gräs och Stenar.

Efter att ABBA vunnit Eurovision Song Contest i 1974 med hitten Waterloo så arrangerar Stockholm 1975 års schlagerfestival. Proggare väljer då att anordna den så kallade Alternativfestivalen samma datum som Eurovision som ett sätt att demonstrera mot musikens kommersialisering, vilket resulterar i att Sverige inte deltar i vare sig Melodifestivalen eller Eurovision i 1976.

Poppare

- Poppare var de ungdomar som följde den breda, kommersiella popmusiken som dominerade radio och Svensktoppen under mitten av 1970-talet. De var motsatsen till proggare, där proggnarna var politiska och kritiska mot kommersialismen så var popparna mer inriktade på nöje, mode och det som var populärt för stunden. Musiken var central, ABBA, Ted Gärdestad och Björn Skifs var bland de mest populära svenska artisterna 1975, och Melodifestivalen var en årlig höjdpunkt. Popparnas klädstil var trendig, men inte extrem. Ofta bars det jeans, färgglada skjortor och stickade tröjor, allmänt ganska tidstypiska 1970-talskläder.

Popparna var i grund och botten en ganska trygg och social subkultur, den saknade den ideologiska laddning som präglade proggarna och den rebelliska attityd som kännetecknade hårdrockarna. I stället handlade det om att följa trender, lyssna på Svensktoppen samt att läsa ungdomstidningar som Poster och VeckoRevyn.

Östersund under 1970-talet

Du bor i Östersund, närmare bestämt så har din familj byggt sin egen villa på Körbärsvägen 75 i den nya populära stadsdelen Odensala. Odensala ligger ungefär fyra kilometer från Östersunds stadskärna. Odensala har dock en lång historia som stadsdel, men växte sig till en status som förort först under miljonprogrammet på 1970-talet. Då fick stadsdelen ett eget centrum intill ett stort bostadsområde bestående av tjugotalet trevåningshus i betong och tegel med fyravåningshus i utkanten. I mitten av detta centrum fanns livsmedelsbutiken Odenhallen som fortfarande är den huvudsakliga butiken för Odensalabor i dag.

Miljonprogrammet

I landet som helhet präglades 1960-talet av en omfattande inflyttning till städerna, vilket ledde till bostadsbristen att blev akut. Inom bostadsbyggandet innebar detta att den svenska regeringen genomförde sitt ”miljonprogram”. Miljonprogrammet är den vardagliga benämningen på bostadsbyggandet i Sverige under perioden 1965–1975. Målet var att lösa tidens akuta bostadskris genom att under kort tid bygga en miljon bostäder och förbättra bostadsstandarden. Detta ledde till att allt större bostadsområden byggdes i rask takt. Denna tioårsperiod är känd som ”rekordåren”. Detta projekt utfördes över hela Sverige, men i just Östersund så är radhusområdet vid Odenhallen ett exempel, tillsammans med Valhall, Körfältet och Lugnvik. Utöver Odenhallen så fanns det även en Konsum (numera Coop) Servus intill den nuvarande hälsocentralen i Odensala.

Odensala

De flesta villor som finns i Odensala idag är byggda under dessa ”rekordår”. En bidragande faktor till varför så pass många villor kunde byggas under en ganska kort tidsperiod är att villaägarna ofta kunde bygga sina villor själv. Huset på Körbärsvägen som du ska bo i är ett exempel på ett Myresjöhus från tidigt 1970-tal. Myresjöhus är enbart ett av flera företag som specialiserade sig på att sälja prefabricerade byggsatser som husägarna kunde sätta upp själva, vilket även resulterade i att kostnaderna blev lägre jämfört med att en byggfirma skulle bygga huset åt en.

Rekordårens befolkningsökning i Odensala innebär även att fler skolor måste byggas i området, Storsjöskolan (numera Odensalaskolan) blir färdig först 1976, så majoriteten av barnen i Odensala i 1975 reste till Österängskolan. SOS och Birgitta valde dock att Micke och Lotta skulle fortsätta på Parkskolan, då barnen redan hade studerat där och de hade sina klasskompisar på Parkskolan. Lågstadieskolan Lillsjöskolan byggs klar 1975, så Mattias kommer att först gå på Lillsjöskolan, sedan Storsjöskolan. Vid Lillsjöskolan har det precis öppnats en ny ungdomsgård, i folkmun känd bara som Gården. Dit är det bara 750 meter från Körbärsvägen, så mest troligt hade Du spenderat en hel del tid just där.

De två gymnasieskolor som fanns att välja mellan var Wargentinskolan och Palmcrantzskolan. Vilken gymnasielinje tror du att din karaktär hade valt? Eller kommer Micke ens att läsa på

gymnasiet? Det här är ett bra samtalsämne med både gäster och föräldrar under sommaren. Nedan kommer en lista på de gymnasielinjer som fanns tillgängliga i 1975.

Följande linjer upptogs i den ursprungliga läroplanen från 1970:

- Tvåårig beklädnadsteknisk linje
- Tvåårig bygg- och anläggningsteknisk linje
- Tvåårig distributions- och kontorslinje
- Tvåårig ekonomisk linje
- Tvåårig el-teleteknisk linje
- Tvåårig fordonsteknisk linje
- Tvåårig jordbrukslinje
- Tvåårig konsumtionslinje
- Tvåårig konsumtions- och vårdlinje
- Tvåårig livsmedelsteknisk linje
- Tvåårig processteknisk linje
- Tvåårig skogsbrukslinje
- Tvåårig social linje
- Tvåårig teknisk linje
- Tvåårig träteknisk linje
- Tvåårig verkstadsteknisk linje
- Tvåårig vårdlinje
- Treårig ekonomisk linje
- Treårig humanistisk linje
- Treårig naturvetenskaplig linje
- Treårig samhällsvetenskaplig linje
- Fyraårig teknisk linje

Alkohol

Under 1970-talet var alkohol en självklar del av det sociala livet i Sverige, men dryckesvanorna såg annorlunda ut än idag. Vin och sprit var fortfarande starkt förknippade med högtider och vuxenliv, medan öl var den vanligaste alkoholhaltiga vardagsdrycken.

En central del av decenniets alkoholkultur var *mellanölet*, ett öl med alkoholhalt som såldes i vanliga livsmedelsbutiker. Trots att mellanölet hade 18-årsgräns så var det inte alla kassörskor som kollade ID, detta gjorde att mellanölet var lättillgängligt för ungdomar och alkoholkonsumtionen ökade markant.

Många ungdomar började dricka i allt yngre åldrar, och rapporter om fylleri och ordningsproblem ökade. Å andra sidan blev mellanölet en symbol för frihet och vuxenhet, ett tydligt skilje mellan barndom och vuxenliv. Diskussionen om ungdomsfylleri blev en stor samhällsfråga, något vi ofta pratar om i Villan. En tidsaktuell berättelse som gärna återberättas för gästerna är att taket på Lillhärddalsgården på Jamtli lindades in i taggtråd efter att det hade blivit en populär plats för Östersunds ungdomar att sitta och röka och dricka öl på. Risken att gården från 1700-talet skulle ta eld och brinna ner var reell.

Efter tolv år, i 1977 så togs mellanölet bort från svenska affärer, och ersattes med folkölet.

Micke har ju massa tomma mellanölsburkar på sitt rum, men han hävdar att han bara samlar på burkarna, han dricker ej ölet. Talar din Micke sanning, eller är han ute på sin moppe om kvällarna och dricker mellanöl? Vad tycker Lotta om det här?

Tobak

På 1970-talet så rökte man. Så var det, helt enkelt. Man rökte överallt, hemma, på restauranger, på bussen och på jobbet. Om det är just en detalj som inte är historiskt korrekt i Villan så är det att Sven-Olof och Birgitta inte går runt och röker hela dagarna, men det är kompromiss som måste göras för vår egen arbetsmiljö, men också för de besökande gästerna. I vardagsrummet står det tidstypiska askfat som besökarna ofta reagerar på och minns.

Sedan Birgitta är utbildad barnmorska och sjuksköterska så brukar vi i Villan säga att föräldrarna precis har slutat röka efter att Birgitta börjat inse att det inte är hälsosamt, särskilt inte för lilla Matte.

Jamtli Historieland har också ett eldningsförbud som gäller för gäster, så dessa gäster får heller inte röka, varken inomhus eller utomhus. Om det känns jobbigt att säga till en gäst att de inte får röka så snackar du med en av dina handledare så löser de det.

Trots att vi har ett rökförbud på Jamtli så brukar det kunna vara ett bra samtalsämne med besökarna! Det var nämligen inte bara vuxna som rökte, på skolgården skulle många ungdomar visa sig häftiga genom att röka, vilket gjordes på den så kallade rökrutan. Den som stod i rökrutan ansågs vara cool och tillhörde gänget. Kanske Lotta har börjat fundera på att hänga med Parkskolans häftigaste tjejer i rökrutan?

Det blir fel att säga att människorna under 1970-talet var totalt ovetandes kring rökningens skador, man visste att rökning påverkar hälsan negativt. Att ungdomar rökte var en lika stor självklarhet som att vuxna rökte. Rökning, även bland ungdomar var i stort sett normaliserat och uppfattades sällan som anmärkningsvärt. Även om man kände till vissa hälsorisker så sågs det snarare som en rättighet att ungdomar fick röka än som ett problem. Rökrutan höll i sig ett bra tag efter 1975 och förbjöds officiellt på svenska skolor först 1994.

Jamtlikväll

Östersundarnas favoritsamlingsplats var under 1970-talet på Jamtli, närmare specifikt de arrangemang som anordnades en gång i veckan på Jamtlikväll. Dessa kvällar liknade lite på Allsång på Skansen där både lokala och nationella artister uppträdde. Det kunde vara allt från folkmusik, dansband, pop eller progg som lockade besökare. Under sommaren 1975 spelar bland annat Lasse Berghagen (vinnare av årets schlagerfestival), Lill-Babs, Björn Skifs samt Svenne och Lotta.

Jamtlikväll var länge en populär destination för länsbor i alla åldrar och drog stora publiksiffror. Runt mitten av 1970-talet, under den tidigare nämnda mellanölsdebatten så fanns det dock en viss problematik i att fler och fler fulla ungdomar stökade runt området, inte minst försökte de ta sig in för att se konserterna utan att betala för sina biljetter.

Militärstaden Östersund

Östersund har länge varit en stad som präglats av militär närvaro. Jämtlands fältjägarbatal etablerades redan 1670 och i slutet av 1800-talet uppfördes två kasernområden inne i centrala Östersund. Norrlands artilleriregemente (A 4) som ligger där Mittuniversitetets Campus ligger idag, och Jämtlands fältjägarbatal huserade (I 5) ovanför Jamtli, där Prolympia/Storsjögymsnasiet ligger idag. Senare tillkom även Jämtlands flygflottilj (F 4) vid Frösö flygplats. Under 1970-talet är alla dessa delar av Östersunds garnison mycket aktiva, vilket innebär att kontakt med det militära inte är något särskilt märkligt, utan en helt normal del av vardagen.

Din far, Sven-Olof jobbar på I5 som Major, därför kan det bli en hel del snack om just det militära. Många besökare från alla delar av landet har nämligen gjort värnplikt här i Östersund, ibland har de faktiskt tjänstgjort i Östersund just år 1975, vilket kan leda till intressanta samtal. 2004 beslutades det att Östersunds garnison skulle läggas ned, varken A 4, I 5 eller F 4 fick bli kvar. När detta försvarsbeslut tas så arbetar ungefär 5 procent av Östersunds befolkning inom den försvarsverksamhet som drabbas.

Kalla Kriget

År 1975 befinner Sverige sig mitt i det kalla kriget, en global konflikt mellan de två supermakterna, det kapitalistiska väst med USA i täten och det kommunistiska öst med Sovjetunionen som ledare. Europa var delat itu med NATO-länder på ena sidan och länder tillhörande Warszawapakten på den andra. Som du kan se på kartan nedanför befinner sig det neutrala Sverige sig mitt emellan.

Trots att Sverige formellt var neutralt så hade landet ett omfattande försvar och en stark beredskap mot potentiella hot från öst, alltså Sovjetunionen.

Det kalla kriget präglade Sveriges politik, försvar och vardagsliv, det var något som var ständigt närvarande. Men för de flesta människor som levde i Sverige under det kalla kriget så var det inte särskilt märkvärdigt, det tillhörde helt enkelt vardagen att höra det vrålade dundret av svenska jaktflygplan som övade på F 4.

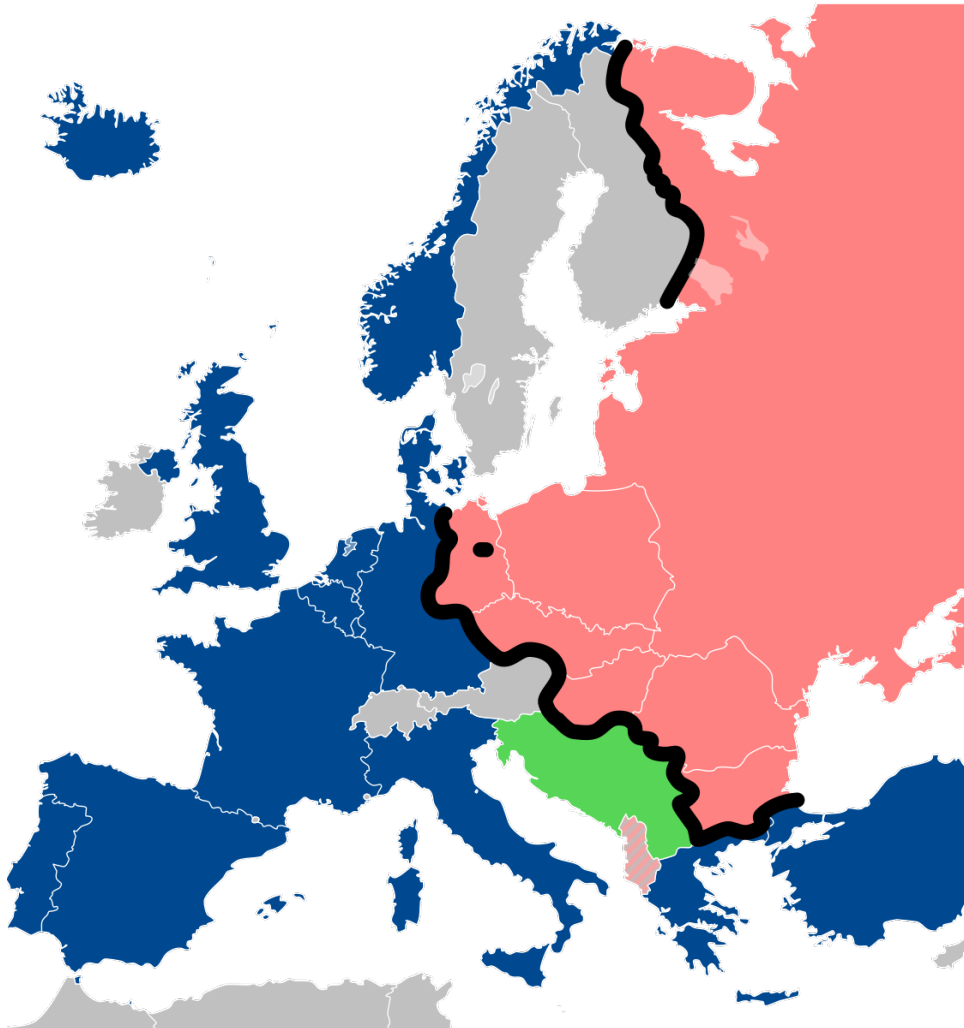
Antalet soldater skiljer sig även markant från idag, trots att antalet värnpliktiga i 2025 ökat jämfört med tidigare år bleknar det i jämförelse med siffrorna från 1975. Kom även ihåg att siffrorna från 1975 enbart inkluderar män, det är först i 1989 som samtliga befattningar inom

försvaret öppnas upp för kvinnor.

1975 = 52 295 värnpliktiga

2025 = 8 300 värnpliktiga

Under 1970-talet börjar däremot relationerna mellan USA och Sovjetunionen att sakta luckras upp. Helsingforskonferensen 1 augusti 1975 markerade en tydlig fortsättning på en avspänningspolitik mellan de två supermakterna, men idén om ett tredje världskrig eller ett atomkrig var fortfarande reell under sommaren 1975.

1

Vietnamkriget

Trots att det kalla kriget var just kallt, nämligen att det inte uppstod en ”het” konflikt mellan de två supermakterna USA och Sovjetunionen så präglades denna period av en särskild konflikt som kom att symbolisera det kalla kriget, nämligen Vietnamkriget.

Vietnam hade under många år varit en fransk koloni som då hette Franska Indokina. Strax efter andra världskriget valde Frankrike att behålla sina koloniala territorier, vilket resulterade i att stora delar av den vietnamesiska befolkningen gjorde uppror mot fransmännen. I 1954 blev Vietnam

---

¹ By © Sémhur / Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4140215>

självständigt från Frankrike, men landet delades på mitten, det kommunistiska Nordvietnam, eller FNL som det ofta benämndes som fick stöttning av Sovjetunionen och Kina. Sydvietnam som på pappret kallade sig själva en demokrati backades av USA och dess allierade

Sovjetunionen stöttade Nordvietnam med önskan att det skulle resultera i att närliggande asiatiska länder skulle välja ett kommunistiskt styre, medan USA stöttade Sydvietnam för att det skulle motverka kommunismens spridning i Sydostasien. Mellan 1955 och 1975 är Nord och Sydvietnam i öppet krig med varandra och USA väljer att skicka in fler och fler soldater under 1960-talet. I 1969 befinner det sig ungefär 550 000 amerikanska soldater i Vietnam, och under hela kriget tjänstgör 2,7 miljoner amerikaner i Vietnam. Detta kom att ha oerhörda konsekvenser på världspolitiken, inte minst i Sverige.

I Sverige följdes kriget intensivt genom nyhetsrapportering, debatt och inom populärkulturen. Många svenska engagerade sig i solidaritetsrörelser såsom De förenade FNL-grupperna och protesterade mot USA:s militära insatser. Demonstrationer mot kriget var vanliga, särskilt bland ungdomar och studenter, och Vietnam blev en symbol för kampen mot imperialism och för fred för många svenskar.

Den svenska regeringen under Olof Palme tog tydligt ställning mot USA:s bombningar, vilket skapade diplomatiska spänningar mellan Sverige och USA. I 1969 var Sverige det första västliga landet som gjorde ett diplomatiskt erkännande av Nordvietnam.

När kriget avslutades i april 1975 med Nordvietnams seger över de mäktiga västliga makterna så markerade det ett stort nederlag för USA och en psykologisk seger för kommunistblocket. Vietnamkriget är alltså precis avslutat bara några månader innan sommaren 1975, och är därmed färskt i minnet för de flesta. Sympatisörer till FNL firade glatt på svenska gator efter att Nordvietnam hade segrat den 30:e april.

Det uppskattas att ungefär 2,5 miljoner människor dog under kriget, inklusive civila. Lasse och Lena i Gröna Vågen-torpet talar gärna om Vietnamkriget och är glada över att det precis tagit slut. *Vad tror du att Micke och Lotta tänker kring det här? Hamnar de i konflikt med sin far som är militär, eller ser de på saken med andra ögon? Försök resonera fram argument som din karaktär skulle kunna föra!*

Den sexuella revolutionen

Den sexuella revolutionen hade sitt genomslag redan under 1960-talet, men pågår även under 1970-talet. Resultatet av detta var att själva synen på sexualitet förändrades från grunden. Det var en tid då traditionella normer utmanades och frågor om frihet, jämställdhet och kroppslig autonomi hamnade i centrum. Allt fler kvinnor förflyttade sig från sina traditionella kvinnoroller i hemmet till arbetsmarknaden, främst i offentlig sektor. Det var feministrörelsen i organiserad form som exempelvis Grupp 8 som var de mest pådrivande aktörerna, och som krävde förändring. Det var under den här tiden som preventivmedel som p-piller blev alltmer tillgängliga, och sexualundervisningen i skolorna blev mer omfattande, öppnare och mindre kliniska än tidigare. I 1975 trädde den nya abortlagen i kraft, vilket gav kvinnor rätt att själva besluta om abort fram till vecka 18.

Alla dessa förändringar sker tämligen snabbt, tjugo år tidigare hade det varit otänkbart att diskutera sådana här frågor öppet. Trots att denna progressiva syn på sex och samlevnad lagt grunden för vår nutida syn på ämnet så går det ändå att påstå att många människor i Sverige 1975 hade en *mer* liberal syn på sex än vad vi har idag.

Birgitta jobbar som barnmorska, och brinner starkt för dessa frågor, det är ju trots allt hennes yrke. Hon kan således tala med både gäster och med barnen i familjen om bland annat preventivmedel. *Det är dock upp till dig och dina handledare att bestämma just vad ni är bekväma med att diskutera i rollspelet.*

Kärnkraftsfrågan

År 1975 stod kärnkraften i centrum för en av de mest intensiva samhällsdebatterna i modern svensk historia. Sveriges första kommersiella kärnkraftsreaktor togs i drift 1972, och nästkommande år kom flera reaktorer att byggas, bland annat de nybyggda reaktorerna Ringhals och Barsebäck. Enligt riksdagens prognos år 1972 kommer totalt 24 kärnkraftsaggregat behövas vid år 1990. Beslutet att använda sig av kärnkraft motiverades av behovet för en stabil energiförsörjning i en tid då oljekrisen skakade världen 1973 och gjort tillgången till fossila bränslen osäkra och dyra. Kärnkraften sågs som en framtidslösning som var ren, effektiv och nationellt kontrollerad.

Samtidigt som beslut fattades att bygga ut kärnkraften så växte missnöjet och motståndet emot den. Miljörörelsen som hade börjat organisera sig under sent 1960-tal varnade för riskerna med radioaktivt avfall och eventuella kärnkraftsolyckor. Kritiker menade att kärnkraften var en farlig väg som band Sverige till en teknologisk utveckling som innebar stora säkerhetsproblem. Debatten blev snabbt politiserad och engagerade både forskare, politiker och den svenska allmänheten. De allra flesta politiska partier stödde utbyggnaden av kärnkraften, men Centerpartiet kom att profilera sig som kärnkraftsmotståndare, och gick senare till val 1976 med löftet att stoppa utbyggnaden. Broschyrer, insändare och demonstrationer blev vanliga inslag i samhällsbilden. Den intensiva debatten lade grunden för den folkomröstning som skulle komma år 1980, vilket gäster ofta kan referera till.

Lasse och Lena i Gröna Vågen-torpet engagerar sig väldigt mycket i frågan kring kärnkraft, eller atomkraft som var den vanligare benämningen under den här tiden. Sven-Olof ställer sig positiv till kärnkraften och kan ibland hamna i intensiva diskussioner med Lasse och Lena medan Birgitta står lite mitt emellan och kan se fördelar och nackdelar hos bägge parter.

Bra att veta:

Allmänt

- I Östersunds kommun bor det 1975 54 135 människor. I 2025 bor det 64 900 människor här.
- Bilen i garaget är en Volvo 144 årgång 1967. Men SOS menar att det är dags att köpa en ny 245:a.
- Det faktum att den ungdomskaraktär som du gestaltar är hemma på Körbärsvägen med familjen under hela sommarlovet är ganska orealistiskt. På 1970-talet spenderade majoriteten av ungdomarna sin lediga tid antingen utomhus på olika äventyr, eller inlåst på sina rum, spelades hög musik. Rollspelet kräver dock en kompromiss vad gäller historisk autenticitet så ni är mest hemma på Körbärsvägen under den här sommaren. Det är något som du kan uttrycka ditt missnöje kring inför gästerna!
- Du kan ofta få frågor kring vad saker och ting kostar. En enkel minnesregel angående ekonomi är att 1 krona i 1975 är 7 kr idag. En liter mjölk kostade 1 kr, ett paket cigaretter kostade 5 kr.
- Mat är ett mycket effektivt redskap för att visa besökare likheter och skillnader mellan 1975 och nutid, och i Villan kommer det varje dag att tillagas någon slags mat som du får äta om du vill! Kika gärna lite extra noga i kokböckerna efter typiska 1970-talsrecept som vore kul att visa upp för besökarna! Kanske lite böcklingmousse, eller varför inte lite rysk fisk med filmjök?

Historiska fällor:

- Pizza är nytt i Östersund under 1970-talet. Möjligtvis har du och familjen ätit det på Pizzeria Athena, eller så är det något ni ser fram emot att göra. Kebab har du inte hört talas om. Hamburgare har funnits i Sverige sedan 1956, Sveriges första McDonalds öppnar i Stockholm 1973. I Norrland var de vanligare snabbmatsalternativen varmkorv och parisare.
- Flygande Jacob är en maträtt som många förknippar med 1970-talet, men faktum är att ett recept på rätten dyker först upp 1976, det är alltså något vi inte hört talas om i Villan!
- TV-apparaten i gillestugan är faktiskt en sprillans ny färg-TV, men i 1975 fanns det bara två kanaler tillgängliga, och TV-sändningarna började runt 17-tiden. Det fanns alltså ingen TV att titta på under dagtid.
- Star Wars, eller Stjärnornas Krig har inte premiär förrän 1977.
- Punkrörelsen slog igenom först runt 1977–1978, så varken Micke eller Lotta har upptäckt punkmusik än.
- Storsjöyran startade faktiskt redan 1963, men upphörde i 1973 för att sedan få en nystart i 1983. Det finns tyvärr ingen Storsjöyra att se fram emot sommaren 1975, men Storsjöcupen börjar växa sig stor 1975!

Världen 1975

- Socialdemokraten Olof Palme är statsminister i Sverige 1975. I USA är Gerald Ford president efter att Watergateskandalen året innan tvingat Richard Nixon att avgå. Leonid Brezjnev är Sovjetunionens ledare.
- Den spanske fascistiske diktatorn Francisco Franco styr Spanien. Semester till just Spanien kan för vissa i familjen vara ett etiskt dilemma. Den grekiska militärjuntan ersattes av en demokratisk republik i 1974, möjligtvis är Grekland ett rimligare resmål.
- Rymdkapplöpningen mellan USA och Sovjetunionen pågick stadigt under 1960-talet, och i 1969 lyckas NASA sätta den första människan på månen. Intresset för yttre rymden växte globalt under denna period, dokumentärer på TV såväl som på radio var mycket populära.
Man kan säga att rymdkapplöpningen fick sitt slut den här sommaren, närmare bestämt den 15 juli 1975 när USA och Sovjetunionen lyckades med en gemensam och bemannad dockning mellan det amerikanska rymdfartyget Apollo och den sovjetiska modulen Soyuz. Samarbetet mellan de två supermakterna sågs av många att representera en framtid med en varmare diplomatisk relation mellan USA och Sovjetunionen.
- Ett ämne som är i hetluften i Sverige under sommaren 1975 är besprutningsmedlet Hormoslyr. Ämnet används av Trafikverket för att hålla järnvägsvallarna rena från sly och växtlighet som skulle kunna störa tågtrafiken. Hormoslyr visar sig dock ha samma

verksamma ämne som miljögiftet Agent Orange som användes av den amerikanska militären i Vietnamkriget. I bland annat Jämtland protesteras det genom att demonstranter kedjar fast sig till banvallarna, samtidigt som flera skogsbruksarbetare talade för användandet av Hormoslyr då det underlättade skogsröjning. Hormoslyr förbjuds i Sverige 1977.

- I 1973 upplever världen en stor energikris när OAPEC-länderna (*Organization of Arab Petroleum Exporting Countries*) införde ett förbud att exportera olja till länder som stödde Israel under Yom Kippur-kriget. Effekten blev dramatiska höjningar av oljepriserna, en fyrdubbling på kort tid vilket slog hårt mot industri och transportsektorerna.

I Sverige ledde oljekrisen till kraftigt ökade bensinpriser för privatpersoner och i januari 1974 ransonerades bensinen, det fanns alltså en gräns för hur mycket bensin varje invånare kunde köpa. Ransoneringen pågick dock enbart i tre veckor. Oljekrisen ledde till diskussioner kring energisparande och alternativa energikällor såsom exempelvis kärnkraft började florera. Under 1975 pågår en energisparkampanj för att informera det svenska folket om praktiska tips för att sänka sin energiförbrukning. Ett specialnummer av tidningen Råd och Rön fokuserade på energiförbrukning och över en miljon exemplar gick ut till svenska skolor.

Länk till en större karta över Jamtlis område:

<https://www.jamtli.com/wp-content/uploads/2023/04/Karta-Jamtli-1440x2461-1.jpeg>